

وزارت جهاد كشاورزی
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج كشاورزی
موسسه تحقیقات علوم شیلاتی كشور - مركز تحقیقات شیلاتی آبهای دور

عنوان:

بررسی وضعیت ذخیره جهت برداشت پایدار از
حلزون بایبلون اسپیرال (Spiral Babylon)
در آبهای استان سیستان و بلوچستان

مجری مسؤل:

سید احمد رضا هاشمی

شماره ثبت

۶۴۰۰۳

وزارت جهاد کشاورزی
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور- مرکز تحقیقات شیلاتی آبهای دور

عنوان طرح/پروژه: بررسی وضعیت ذخیره جهت برداشت پایدار از حلزون بایبلون اسپیرال (Spiral Babylon) در

آبهای استان سیستان و بلوچستان

کد مصوب: ۰۱۴-۷۸-۱۲-۰۳۱-۰۰۰۲۸

نام و نام خانوادگی نگارنده/نگارندگان: سید احمد رضا هاشمی

نام و نام خانوادگی مجری مسئول (اختصاص به پروژه ها و طرحهای ملی و مشترک دارد): سید احمد رضا هاشمی

نام و نام خانوادگی مجری: سید احمد رضا هاشمی

نام و نام خانوادگی همکار(ان): -

نام و نام خانوادگی مشاور(ان): سید امین الله تقوی مطلق، همایون حسین زاده صحافی

نام و نام خانوادگی ناظر(ان): -

محل اجرا: استان سیستان و بلوچستان

تاریخ شروع: ۱۴۰۰/۰۶/۰۱

مدت اجرا: ۱ سال و ۹ ماه

ناشر: موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور

تاریخ انتشار: سال ۱۴۰۲

حق چاپ برای مؤلف محفوظ است. نقل مطالب، تصاویر، جداول، منحنی ها و نمودارها با ذکر مأخذ بلامانع است.

«سوابق طرح یا پروژه و مجری مسئول / مجری»

طرح/پروژه: بررسی وضعیت ذخیره جهت برداشت پایدار از حلزون
بابلون اسپیرال (Spiral Babylon) در آبهای استان سیستان و
بلوچستان

کد مصوب: ۰۱۴-۷۸-۱۲-۰۳۱-۰۰۰۲۸

شماره ثبت (فروست): ۶۴۰۰۳ تاریخ: ۱۴۰۲/۵/۲۸

با مسئولیت اجرایی جناب آقای سید احمد رضا هاشمی دارای
مدرک تحصیلی دکتری تخصصی در رشته شیلات (ارزیابی ذخایر
آبزیان) است.

پروژه توسط داوران منتخب بخش بیولوژی و ارزیابی ذخایر آبزیان در

تاریخ ۱۴۰۲/۵/۱۵ مورد ارزیابی و بارتبه عالی تأیید گردید.

در زمان اجرای پروژه، مجری در:

ستاد پژوهشکده مرکز ایستگاه

با سمت عضو هیئت علمی در مرکز تحقیقات شیلاتی آبهای دور
مشغول بوده است.

عنوان	«فهرست مندرجات»	صفحه
چکیده.....		۱
۱- مقدمه.....		۲
۱-۱- سیستماتیک و اهمیت نرم‌تان.....		۲
۲-۱- شکم پایان.....		۲
۳-۱- صدف حلزونی بابلونیا اسپیراتا (<i>Babylonia spirata</i>).....		۳
۴-۱- صدف حلزونی اسپیرال بابلون (Spiral Babylon).....		۵
۵-۱- منطقه مورد مطالعه (بندر چابهار).....		۵
۶-۱- سوابق تحقیق در داخل و خارج از کشور با تاکید بر نتایج آنها.....		۸
۲- مواد و روش‌ها.....		۱۰
۱-۲- رابطه طول - وزن.....		۱۲
۲-۲- نسبت جنسی.....		۱۲
۳-۲- پویایی جمعیت.....		۱۲
۱-۳-۲- محاسبه L_{∞} (L_{inf}).....		۱۳
۲-۳-۲- محاسبه K		۱۳
۳-۳-۲- تست فایم پریم مونرو (Φ).....		۱۳
۴-۳-۲- محاسبه t_0		۱۳
۵-۳-۲- محاسبه ضریب مرگ و میر کل (Z).....		۱۳
۶-۳-۲- محاسبه ضریب مرگ و میر طبیعی (M).....		۱۴
۷-۳-۲- ضریب بهره برداری (E).....		۱۴
۴-۲- بازگشت شیلاتی (R).....		۱۴
۵-۲- میزان تولید به ازای بیوماس (P/B).....		۱۴
۶-۲- تولید (P) و نرخ رشد ویژه (G).....		۱۵
۲-۷- شاخص های وضعیت صیادی براساس طول (LBI).....		۱۵
۱-۷-۲- تعیین طول بهینه صید (L_{opt}) و ($L_{F=M}$).....		۱۵
۲-۷-۲- طول بالاتر از طول بهینه (P_{mega}).....		۱۵
۸-۲- شاخص نسبت پتانسیل مولدین براساس طول ($LBSPR$).....		۱۵

- ۲-۹- برآورد میزان صید (Catch) در فصل های قبل مانسون و بعد مانسون ۱۶
- ۲-۱۰- میزان کل بیوماس اولیهو میانگین سالانه ذخیره سرپا..... ۱۶
- ۲-۱۱- محاسبه حداکثر محصول پایدار (MSY) ۱۷
- ۲-۱۲- حداکثر محصول ثابت (MCY) ۱۷
- ۲-۱۳- صید مجازکل (TAC) ۱۸
- ۲-۱۴- تغذیه ۱۸
- ۲-۱۵- تولید مثل ۱۸
- ۲-۱۶- طول در اولین بلوغ جنسی ۱۹
- ۲-۱۷- فاکتورهای فیزیکی شیمیایی و مواد مغذی آب ۱۹
- ۲-۱۸- روش آماری و شیوه نمونه برداری ۲۰
- ۳- نتایج ۲۱
- ۳-۱- رابطه طول - وزن ۲۳
- ۳-۲- نسبت جنسی ۲۴
- ۳-۳- پویایی جمعیت ۲۵
- ۳-۴- بازگشت شیلاتی (R) ۲۷
- ۳-۵- میزان تولید به ازای بیوماس (P/B) ، تولید (P) و نرخ رشد ویژه (G) ۲۸
- ۳-۶- شاخص وضعیت صیادی براساس طول (LBI) و نسبت پتانسیل مولدین براساس طول (LBSPR) ۲۸
- ۳-۷- برآورد میزان صید، تلاش صیادی و صید به ازای تلاش صیادی در ایستگاه های نمونه برداری ۲۹
- ۳-۸- برآورد های کلی از میزان بیوماس گونه بابلون در استان سیستان و بلوچستان ۳۴
- ۳-۹- تغذیه ۳۵
- ۳-۱۰- تولید مثل ۳۶
- ۳-۱۱- طول بلوغ ۳۷
- ۳-۱۲- اندازهگیری و بررسی پارامترهای محیطی و مواد مغذی ۳۸
- ۳-۱۳- صید به ازای تلاش صیادی حلزون دریایی بابلون ۴۴
- ۴- بحث ۴۷
- ۴-۱- رابطه طول - وزن ۴۷
- ۴-۲- نسبت جنسی ۴۸

۴۸	۳-۴- پویایی جمعیت .....
۵۰	۴-۴- بازگشت شیلاتی (R) .....
۵۱	۵-۴- تولید (P) و تولید به ازای بیوماس (P/B) .....
۵۱	۶-۴- شاخص های وضعیت ذخیره براساس طول (LBI) و نسبت پتانسیل مولدین براساس طول (LBSPR) .....
۵۲	۷-۴- برآورد میزان صید (C) و بیوماس (B) .....
۵۳	۸-۴- تغذیه، تولید مثل و طول بلوغ .....
۵۴	۹-۴- فاکتورهای فیزیکی شیمیایی آب .....
۶۰	پیشنهادها .....
۶۱	منابع .....
۶۶	چکیده انگلیسی .....

چکیده

مطالعه حاضر در ۴ ایستگاه سواحل استان سیستان و بلوچستان در دو فصل (قبل و بعد مونسون)، در بازه زمانی سال ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ انجام شد. در مجموع ۲۷۷۹ حلزون بایلیون (۱۴۸۹ نر، ۱۲۹۰ ماده) مختلف بیومتری و همچنین تعدادی از این نمونه ها تشریح شد (حدود ۱۰ درصد از نمونه ها). میانگین طول و وزن جنس نر و ماده حلزون ها به ترتیب 36 ± 5 ، 32 ± 5 میلیمتر و 14 ± 6 ، 10 ± 4 گرم بدست آمد. رابطه طول (میلیمتر) - وزن (گرم) جنس ماده ($R^2 = 0/89$)، $W = 0/0008 L^{2/71}$ (N=1489, $R^2 = 0/88$) و جنس نر $W = 0/0008 L^{2/66}$ (N=1290) به ماده (۱:۱/۱۵) تفاوت معنی داری را نشان داد. مرگ و میر صیادی، مرگ و میر طبیعی و ضریب بهره برداری کل بدون در نظر گرفتن جنسیت به ترتیب ۱/۷۵، ۰/۵، ۰/۷۸ به ازای سال محاسبه شد. میزان تلاش صیادی و صید حلزون نشان دهنده آن است ایستگاه بریس و پزم دارای بیشترین و کمترین میزان صید و نیز تلاش صیادی (برحسب روز - قایق) در زمان برداشت از حلزون را دارا بودند ($P < 0/05$). در حالت کلی وضعیت صید برآوردی گونه حلزون بایلیون حدود ۶۷۸ تن صید با تلاش صیادی ۴۵۶۹ روز - صید قایق در سال بوده و میانگین سالانه صید به ازای تلاش صیادی (CPUE) هر قایق نزدیک ۱۵۰ کیلوگرم و میانگین صید به ازای هر قفس حدود ۰/۵۹ کیلوگرم به ازای هر قفس می باشد. میانگین میزان حداکثر محصول پایدار (MSY) و حداکثر محصول ثابت پایدار (MCY) و محصول مجاز کل (TAC) در دامنه ۱۷۰-۲۶۰ تن برآورد شده است. مرگ و میر صیادی، ضریب بهره برداری، شاخص مرگ و میر صیادی موجود به مرگ و میر صیادی حداکثر محصول پایدار (F/F_{MSY})، شاخص نسبت بیوماس فعلی به بیوماس حداکثر محصول پایدار (B/B_{MSY}) نشان دهنده صید بی رویه این گونه در استان سیستان و بلوچستان می باشد. بررسی معده صدف بایلیون نشان داد که این گونه دارای رژیم غذایی گندیده خواری بوده و تغذیه از باقیمانده جانوران انجام می شود. طول بلوغ جنسی (طول پوسته) برای این گونه در جنس ماده ۳۱/۱ و در جنس نر ۳۲/۵ میلی متر بدست آمد. این گونه در همه فصول سال تولید مثل دارد و جنس ماده دارای دو پیک تخم‌ریزی بوده که شامل فصل پاییز (پیک ضعیف تر) و فصل زمستان (پیک قوی تر) می باشد. صید به ازای تلاش صیادی حلزون در ایستگاه های مختلف دارای اختلاف معنی داری نبوده ($P > 0/05$) ولی در ماه های مختلف دارای اختلاف معنی داری بود ($P < 0/05$). جهت ارتباط بین صید به ازای تلاش صیادی حلزون و پارامترهای فیزیکی شیمیایی و مواد مغذی آب از رگرسیون چند گانه استفاده شده و نشان داد از بین پارامترهای لایه ورودی (پارامترهای فیزیکی شیمیایی و مواد مغذی آب) موثر بر لایه خروجی (بیوماس حلزون)، تیریت دارای بیشترین تاثیر گذاری را داشتند. مطالعه حاضر می تواند جهت حفظ و پایداری صید، مدیریت صحیح و اصولی در بهره برداری و نیز درک بهتر ویژگی های زیستی و جمعیتی این گونه مدنظر قرار گیرد.

کلمات کلیدی: حداکثر محصول پایدار، ضریب بهره برداری، میزان تلاش صیادی